

Verliesverrekening: een dynamisch gebeuren

Verliesverrekening zou een relatief simpel aspect moeten zijn van het totaalwinstbeginsel. Dit is het zeker niet. Er zijn verschillen binnen de boxen in de inkomstenbelasting en grote verschillen in de VPB - afhankelijk van het jaar waarin het verlies geleden is.

M. Paping MSc RB
Martijn Paping is werkzaam als docent bij de vakgroep belastingrecht RUG en zelfstandig belastingadviseur. Daarnaast is hij lid van de commissie Winst van het RB.

Dit artikel gaat in op de verliesverrekening. Allereerst wordt stilgestaan bij het totaalwinstbegrip en geconcludeerd dat de verliezen in de inkomstenbelasting niet hun box kunnen verlaten. Daarna wordt ingegaan op de termijnen en mogelijkheden van verliesverrekening in de vennootschapsbelasting en verliesverdamping bij verkoop. Vervolgens worden als praktische aandachtspunten de formele aspecten benoemd en ter illustratie enkele mogelijkheden om verliesverrekening te realiseren. Om tot slot een voorschot te nemen op mogelijke toekomstige ontwikkelingen.

Totaalwinstbegrip

Het belastingstelsel heeft als doelstelling om de winst te belasten. Om praktische redenen doen we dat per jaar. Dat heeft als voordeel dat de liquiditeiten nog aanwezig zijn op het moment van heffen en tevens dat er geen enorme latente belastingclaim wordt opgebouwd. Aangezien het belastingstelsel op onder andere het draagkrachtbeginsel en realisatiebeginsel is gebouwd, is het ook logisch om de winst al te belasten in een jaar dat deze is gegenereerd en niet pas bij het staken van de onderneming.

Om dan toch de totaalwinst te belasten is verliesverrekening noodzakelijk. Een simpel voorbeeld.

Resultaat

jaar 1	jaar 2	jaar 3	Totaal
- 100k	+150k	- 50k	0k

Op basis van de totaalwinst is er uiteraard geen te belaste winst. Zou er geen enkele vorm van verliesverrekening zijn, dan zou de belaste winst in jaar 2 €150.000 zijn en in de andere jaren 0. De enige redenen om de verliesverrekening in de tijd te beperken, zijn rechtszekerheid (verjaring) en budgettair. Met betrekking tot verjaring overtuigen de argumenten van de overheid niet meer. Van geboorte tot graf wordt iemands BSN-nummer, adres, AOW-opbouw bijgehouden door de overheid. Dan lijkt het me een koud kunstje om verliezen goed te administreren en te verwerken. Het budgettaire belang

overtuigt ook niet. De sterkste schouders dienen de zwaarste lasten te dragen. Niet de zwakste schouders die verliezen hebben geleden.

Termijnen in de IB

Als eerste valt op dat verliezen in beginsel niet hun box kunnen verlaten.

- Box 1: 3 jaar terug, 9 jaar vooruit (art. 3.150 lid 1 IB)
- Box 2: 1 jaar terug, 6 jaar vooruit (art. 4.49 lid 1)
- Box 3: geen verlies mogelijk (art. 5.2 lid 2 IB bepaalt in de laatste zin dat het rendement minimaal nihil bedraagt). Ook de Hoge Raad heeft op 6 juni 2024¹ verliesverrekening voor box 3 in het kader van het werkelijke rendement niet mogelijk gemaakt.

Een overtuigende redenatie om geen verliesverrekening in box 3 toe te passen ontbreekt ook hier. Een voorbeeld illustreert hoe in concrete gevallen er zeker strijd zal zijn met het draagkrachtbeginsel. Het gaat hier om een belastingplichtige die zowel spaart, als belegt.

2022

Spaargeld	+100
Beleggingen	-10.000
Werkelijk rendement	-9.900

In 2022 zal hij te maken krijgen met een heffing in box 3 van 0.

2023

Spaargeld	+500
Beleggingen	+3.000
Werkelijk rendement	+3.500

In 2023 zal deze belastingplichtige toch in box 3 belasting moeten betalen, terwijl hij zijn verlies van 2022 nog bij lange na niet gecompenseerd heeft aangezien er geen mogelijkheid is tot verliesverrekening.

In het wetsvoorstel voor box 3 op basis van het werkelijk rendement 2027 is er wel een onbeperkte verrekenmogelijkheid naar de toekomst. Daarbij is er een verliesdrempel van € 500.² Alhoewel ik de administratieve voordelen van een verliesdrempel snap, bots dit

wederom met het draagkrachtbeginsel. Aangezien de wetgever in de nieuwe box 3 het werkelijke rendement wil belasten en dit onderdeel van de draagkracht van een belastingplichtige is, is het logischer om verliezen direct te verrekenen met box 1-inkomen.

Termijnen in de VPB

De verrekeningstermijnen van verliezen in de vennootschapsbelasting zijn een politieke speelbal geworden. Gesleutel aan de verrekeningstermijn komt de voorspelbaarheid en stabiliteit van wetgeving niet ten goede en ondermijnt het draagkrachtbeginsel.

Een beknopt overzicht van verliesverrekening in de vennootschapsbelasting door de jaren heen:

1950-1952	0 jaar terug en 4 jaar vooruit
1953-1972	1 jaar terug en 6 jaar vooruit
1973	1 jaar terug en 8 jaren vooruit
1974-1983	2 jaren terug en 8 jaren vooruit
1984-1994	3 jaren terug en 8 jaren vooruit
1995-2006	3 jaren terug en onbeperkt vooruit
2007-2019	1 jaar terug en 9 jaar vooruit
2019-2021	1 jaar terug en 6 jaar vooruit
2022-heden	1 jaar terug en onbeperkt vooruit met beperking. Maximaal mag € 1 miljoen plus 50 procent van de winst voor zover boven de € 1 miljoen als verlies worden verrekend.

Verder is hierbij op te merken dat in 2014 een verruimde carry back mogelijk was van 3 jaar. Dit om de gevolgen van de kredietcrisis te dempen. Deze verruiming ging wel ten koste van carry forward jaren. In 2019 kon men al een coronareserve vormen met het verwachte coronagerelateerde verlies van 2020. Zo kon men het verlies van 2020 toch met winsten van 2018 verrekenen. Beide zijn sympathieke maatregelen, maar een verliesverrekening zonder tijdsbeperkingen zou de wetgever dit soort stappen in economisch slechte tijden besparen. Dan kan het belastingstelsel zijn rol als automatische stabilisator van de economie makkelijk vervullen.

VPB verliesverrekening en fiscale eenheid

De fiscale eenheid VPB geeft de mogelijkheid tot directe horizontale verliesverrekening. Ook verticale verliesverrekening is mogelijk. Wel wil de wetgever terugwerkende kracht van de fiscale eenheid (FE) voorkomen. Aangezien horizontale verrekening (binnen een jaar) voor gaat op de verticale verliesverrekening, maakt de toerekening van winsten en verliezen nogal uit. Bij een positief FE resultaat is het mogelijk om verliezen in de FE zoveel mogelijk toe te rekenen aan maatschappijen zonder voorvoegingsverliezen.³ Hierdoor kunnen de maatschappijen met voorvoegingsverliezen deze zoveel mogelijk verrekenen met winsten.

De fiscale eenheid VPB geeft de mogelijkheid tot directe horizontale verliesverrekening.

Voorbeeld 1: BV A, B en C zijn per 1-1-2023 een fiscale eenheid.

	BV A	BV B	BV C	FE
2022	-100	200	0	
2023	40	-20	20	40

Het verlies van BV B mag volledig met de winst van BV C worden verrekend.

	BV A	BV B	BV C	FE
2022	-100	200	0	
2023	40	-20	20	40
		20	-20	

Hierdoor kan na de horizontale verrekening BV A zijn volledige winst van 40 gebruiken om de voorvoegingsverliezen te verrekenen.

	BV A	BV B	BV C	FE
2022	-100	200	0	
2023	40	0	0	40
	verrekening			

Na de verrekening blijft dan het volgende resultaat over.

	BV A	BV B	BV C	FE
2022	-60	200	0	
2023	0	0	0	0

Bij een negatief FE resultaat mag je verliezen in de FE zoveel mogelijk toerekenen aan maatschappijen met voorvoegingswinsten. Hierdoor kunnen de maatschappijen met voorvoegingswinsten deze zoveel mogelijk verrekenen met hun FE verliezen.⁴

Voorbeeld 2: BV A, B en C zijn per 1-1-2023 een fiscale eenheid.

	BV A	BV B	BV C	FE
2022	0	200	0	
2023	-40	-30	40	-30

Het verlies van BV A mag volledig worden verrekend met de winst van BV C, zodat BV B zijn verlies van 30 met zijn voorvoegingsverliezen kan verrekenen

	BV A	BV B	BV C	FE
2022	0	200	0	
2023	-40	-30	40	-30
verrekening	40		-40	

Na de horizontale verliesverrekening mag BV B zijn verlies met 2022 verrekenen.

	BV A	BV B	BV C	FE
2022	0	200	0	
2023	0	-30	0	-30

Na verrekening blijft dan het volgende resultaat over

	BV A	BV B	BV C	FE
2022	0	170	0	
2023	0	0	0	0

Hierbij moet tevens worden opgemerkt dat de verliesverrekening binnen een fiscale eenheid per 1 januari 2022 een stuk complexer is geworden bij winsten boven de 1 miljoen. Er dient dan immers een pro-rata toerekening van de verrekenruimte van de FE toegepast te worden.⁵ De gemiddelde RB-adviseur zal hier niet snel mee te maken krijgen. Daarom volstaat dit artikel met het signaleren van dit probleem.

Verliesverdamping bij verkoop (20a VPB)

Bij een wisseling van aandeelhouders komt al snel verliesverdamping om de hoek kijken. Altijd? Nee, het moet gaan om een belangenwijziging van meer dan 30 procent. Daarnaast is er nog een escape in de vorm van de *beleggingstoets* en *werkzaamhedentoets*. Kort door de bocht betekent dit dat verrekening nog altijd mogelijk is indien het een ondernemingsactiviteit betreft die niet is ingekrompen tussen het oudste verliesjaar en de datum van belangenwijziging. En er ook geen plannen zijn om die in te krimpen.

Beleggingstoets: in het jaar waarin het verlies is geleden bestaan de bezittingen gedurende ten minste negen maanden niet voor meer dan 50 procent uit beleggingen. Hierbij worden niet-bedrijfsgebonden liquide middelen en onroerende zaken die aan derden worden verhuurd tot het beleggingsvermogen gerekend. Voegen in een fiscale eenheid VPB biedt in een dergelijk geval ook geen oplossing, aangezien art. 15 lid 16 VPB aangeeft dat artikel 20a VPB moet worden toegepast alsof er geen fiscale eenheid is.

Werkzaamhedentoets: direct voorafgaand aan de belangenwijziging bedraagt de gezamenlijke omvang van de werkzaamheden ten minste 30 procent van de gezamenlijke omvang van de werkzaamheden bij begin van het oudste verliesjaar

Voornemenstoets: ten tijde van de belangenwijziging bestaat ook niet het voornemen om de gezamenlijke omvang van de werkzaamheden binnen drie jaren alsnog te laten afnemen tot minder dan de hiervoor genoemde 30 procent.

De *werkzaamhedentoets* en *voornemenstoets* moet samen worden gezien. De werkzaamheden mogen niet zijn afgenomen tot minder dan 30 procent ten opzichte van het oudste verliesjaar en het voornemen mag niet zijn om deze binnen een jaar te laten afnemen.

Als wel aan de beleggingstoets wordt voldaan en niet aan de werkzaamhedentoets dan kan op verzoek wel verlies worden verrekenend, voor zover de winsten zien op de activiteiten voor de belangenwijziging.⁶

Als zowel niet aan de beleggingstoets wordt voldaan en niet aan de werkzaamhedentoets wordt voldaan kan er al laatste escape wel vrijwillig worden geherwaardeerd

naar maximaal de waarde in het economische verkeer. Ook kan ervoor worden gekozen om een aanwezige HIR te laten vrijvallen.⁷ Op deze manier kunnen latent aanwezige winsten worden gebruikt om verliesverdamping door art. 20a VPB te vermijden.

Formele aspecten

Een verrekenbaar verlies wordt vastgesteld door de inspecteur gelijktijdig met de aanslag bij een voor bezwaar vatbare beschikking.⁸ Dat kan ook als er geen aangifte is gedaan.⁹ Als er geen verliesbeschikking wordt afgegeven, dan kan de belastingplichtige daartegen in bezwaar gaan. Bij verliesjaren is het dus van belang om de aanslag goed te controleren. Verliezen worden verrekend in de volgorde dat zij zijn ontstaan.¹⁰ Ook de verrekening van een verlies gaat via een voor bezwaar vatbare beschikking.¹¹ Overigens wordt over de vermindering van de aanslag door verliesverrekening geen belastingrente vergoed.¹²

Bij fusies en splitsingen moet ook goed worden opgelet. Bij de fiscaal gefaciliteerde afsplitsing van activiteiten moet er een winstsplitsing plaatsvinden tussen de activiteiten voor en na de afsplitsing.¹³ In beginsel blijven verliezen achter bij de afsplitser. Bij een gefaciliteerde juridische fusie dient wederom een winstsplitsing plaats te vinden. De wetgever heeft hiermee willen voorkomen dat door een splitsing of fusie de verrekenmogelijkheden worden uitgebreid. Zo wordt voorwaartse verrekening van voorsplitsingsverliezen beperkt tot nasplitsingswinst van dezelfde onderneming. Wel erkent de wetgever dat een onderneming niet statisch is en dat inspecteurs soepel moeten omgaan met de winstsplitsing.

Planning ter voorkoming verliesverdamping

Overigens zijn er vele methodes om verliesverdamping tegen te gaan, denk aan het realiseren van stille reserves door het overhevelen van bedrijfsmiddelen (al dan niet binnen een groep). Daarnaast kan er goodwill gerealiseerd worden via een transactie met een ander lichaam. Het inbrengen of aankopen van winstgevendende activiteiten. Ook kunnen fiscale voorzieningen vrijvallen. Een combinatie van beiden is ook mogelijk. Een voorbeeld illustreert dit weer.

Een bv met een machine met een boekwaarde van 100 en een onderhoudsvoorziening van 10 verkocht deze aan een zustermaatschappij voor een zakelijke prijs van 135. Er wordt een stille reserve van 35 gerealiseerd en 10

Niet alle partijen hebben hun verkiezingsprogramma's hebben laten doorrekenen.

onderhoudsvoorziening valt in de winst. Hierdoor kan er voor 45 aan verliezen worden verrekend. Indien het bedrijfsmiddel met de stille reserve noodzakelijk is voor de bedrijfsvoering is de sale-and-lease back methode een mogelijke route. Inbreng in een personenvennootschap kan ook herwaardering mogelijk maken.¹⁴ Zelfs een stelselwijziging is toegestaan, mits deze in overeenstemming is met het goedkoopmansgebruik. Een goede fiscale planning kan verliesverdamping beperken en soms zelfs in het geheel voorkomen. Wel zal telkens goed gekeken moeten worden naar de realiteitswaarde van de transacties. Kunstmatige transacties die vervolgens civiel-juridisch weer worden teruggedraaid kunnen volgens de Staatssecretaris niet tot realisatie leiden.¹⁵

Verliesverrekening in de toekomst

Door te kijken naar de doorrekening van de verkiezingsprogramma's krijgen we enig idee wat de voorstellen voor verliesverrekening zijn. Een beperking is dat niet alle partijen hun verkiezingsprogramma's hebben laten doorrekenen, waardoor we geen volledig overzicht hebben.

VVD, D66, PVDA-GroenLinks en CU¹⁶ hebben allen in hun verkiezingsprogramma een beperking van de verliesverrekening opgenomen tot 30 procent voor zover de winst boven 1 mln is en het afschaffen van carry back. Carry forward beperken tot 6 jaar. Dit levert dit een lastenverzwaring op richting het bedrijfsleven van 0,8 mrd. Bij de overige partijen die hebben laten doorrekenen is geen aanpassing van de verliesverrekening opgenomen. Overigens is er in het hoofdlijnenakkoord niets over een verdere aanpassing van verliesverrekening opgenomen.¹⁷

Conclusie

Verliesverrekening blijkt niet zo simpel te zijn. De meeste ondernemers zitten niet te wachten om via fiscaal gedreven transacties verliezen die dreigen te verdampen alsnog te verrekenen, maar worden hier door de huidige wetgeving vaak wel toe gedwongen. Dankzij een goede RB-adviseur kunnen alle mogelijkheden worden benut.

Noten

1 Zie HR 06-06-2024, ECLI:NL:HR:2024:705, onderdeel 5.4.5.	belastingzaken nummer 2, mei 2024 voor enkele heldere voorbeelden van deze materie.
2 Brief 19 juni 2024, 2024-0000351785.	6 Art. 20a lid 11 VPB.
3 Art. 12 lid 1a Besluit FE VPB.	7 Art. 20a lid 12 VPB.
4 Art. 12 lid 1b Besluit FE VPB.	8 Art. 20b lid 1 VPB.
5 Zie Dr. H.J. Esser,	9 Art. 25a lid 1 VPB.
	10 Art. 20 lid 4 VPB.

11 Art. 21 lid 1 VPB.

12 Art. 30fe lid 2 AWR.

13 Besluit van 28 april 2021, nr. 2021-5953, Voorwaarde 8.

14 BNB 2016/235 geeft de

mogelijkheid (niet de verplichting) tot herwaarderen door de inbrenger te crediteren voor

de werkelijke waarde.

15 Besluit van 25-1-2023, nr.

2022-11246, onderdeel 5.2.

16 CPB, Keuzes in Kaart 2025-2028.

17 Hoop, Lef en Trots -

Hoofdlijnenakkoord 2024 - 2028 van PVV, VVD, NSC en BBB.